

Irena Kaljević Zimonja
samostalni stručni saradnik
Privredna komora Beograda

Udk:338.439.4(497.11)
340.137(4-672EU)
Originalni naučni rad

Nemanja Petrović
samostalni stručni saradnik
Privredna komora Beograda

Mr Jelena Vukadinović
istraživač saradnik
Institut za uporedno pravo

ORGANSKA PROIZVODNJA U EVROPSKOJ UNIJI I SRBIJI

Rastuća svest potrošača o bezbednosti hrane i zaštiti životne okoline doprinela je poslednjih godina povećanju organske poljoprivredne proizvodnje. Organsku proizvodnju treba posmatrati kao deo održivog agrosistema, koja pruža alternativu tradicionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Evropska unija je označila održivost poljoprivrede uz zaštitu prirodne okoline kao ključni cilj današnje Zajedničke poljoprivredne politike Unije. Republika Srbija je donošenjem novog zakona u ovoj oblasti jasno pokazala da se zalaže za harmonizaciju ove oblasti sa propisima Unije.

Ključne reči: *organska proizvodnja, zajednička poljoprivredna politika, Evropska unija, organska poljoprivreda u Srbiji*

UVOD

Rastuća svest potrošača o bezbednosti hrane i zaštiti životne okoline doprinela je poslednjih godina povećanju organske poljoprivredne proizvodnje. Površine pod organskom proizvodnjom su značajno rasle poslednjih godina, tako da je u periodu 2000-2008 zabeležen porast od 7,4% godišnje. Ovaj rast je još izraženiji u zemljama EU-12 i iznosi 20% godišnje¹.

Organsku proizvodnju treba posmatrati kao deo održivog agrosistema, koja pruža alternativu tradicionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Od 1992.

---

¹ EC (Evropska komisija), Direktorat za poljoprivredu i ruralni razvoj, "Analize organskog sektora EU", str. 7

godine kada su u EU počeli da se primenjuju propisi vezani za organsku proizvodnju, desetine hiljada poljoprivrednika se preorjentisalo na ovaj način proizvodnje, sledeći povećanu tražnju za organskim proizvodima.

U današnje vreme je postalo važno očuvanje prirodnog okruženja i seoskih predela, raznolikost seoskih gazdinstava i njihove tradicije, kvaliteta hrane, zdravlja i dobrobiti životinja. Globalizacija u svetskoj trgovini, veliki budžetski udeo podrške farmerima i potreba za prilagođavanjem novim članicama Unije značili su da EU ne može nastaviti sa smanjenjem proizvodnje kao što je prethodno činjeno.

Održivost poljoprivrede uz zaštitu prirodne okoline postala je ključni cilj današnje Zajedničke poljoprivredne politike EU (ZPP)². U ruralnoj politici EU, kao drugom stubu ZPP, za period 2007-2013, jedan od glavnih ciljeva je očuvanje i zaštita životne sredine, kao i seoskih predela³. Ovaj cilj zahteva od poljoprivrednih proizvođača da vode računa o efektima svojih aktivnosti za budućnost poljoprivrede i njihovom uticaju na životnu sredinu. Takođe, ovaj cilj ujedinjuje poljoprivrednike, potrošače i kreatore politike u daljem interesovanju za organsku proizvodnju.

1. ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE (ZPP) I NJEN UTICAJ NA ORGANSKU PROIZVODNJU

Više od polovine stanovnika Evropske unije živi u ruralnim oblastima, koje obuhvataju 90% teritorije EU.⁴ Karakteristika ruralnih oblasti je izrazita različitost, sa prirodnim okruženjem u kome se odvija intenzivna ljudska aktivnost. Osnovne ruralne delatnosti oduvek su bile poljoprivreda i šumarstvo, udružene sa primenom novih znanja i prerađivačkom industrijom.

Poljoprivreda i šumarstvo, koji zauzimaju najveće površine zemljišta, igraju ključnu ulogu u očuvanju zdrave ruralne ekonomije, kao i seoskih predela. Čak i sa redukovanim privrednim aktivnostima u ruralnim oblastima, poljoprivreda i dalje ima dragocen doprinos u socio-ekonomskom razvoju ruralnih oblasti i potpunom ostvarivanju njenih razvojnih potencijala. Zajednička poljoprivredna politika EU se razvijala na poštovanju ovih principa.

---

² Zajednička poljoprivredna politika

³ Evropski pokret u Srbiji, "Vodič kroz EU politike/poljoprivreda", str. 52 i 53, dostupno na www.emins.org

⁴ Evropski pokret u Srbiji, "Vodič kroz EU politike/poljoprivreda", str. 51, dostupno na www.emins.org

Nastanak i promene Zajedničke poljoprivredne politike EU

Koreni ZPP nastali su 50-ih godina u Zapadnoj Evropi, čime je odražavana potreba za održavanjem i povećavanjem proizvodnje hrane. Od ranih 60-ih godina i Rimskog sporazuma cilj ZPP je bio da se poveća produktivnost u celom lancu hrane, utiče na bezbednost hrane, osigura održiv poljoprivredni sektor u EU i stabilno snabdevanje potrošača. ZPP je nudila subvencije i garantovane cene proizvođačima, podstičući ih na proizvodnju. Sredinom 60-ih i tokom 70-ih, ZPP se razvijala obezbeđujući finansijsku podršku za restrukturiranje poljoprivrede, pomažući, na primer, investicije na poljoprivrednim posedima sa ciljem uvećanja poseda, razvijanja menadžerskih veština i tehnoloških znanja proizvođača, kako bi se prilagodili ekonomskim i socijalnim uslovima današnjice. Ljudski resursi i teritorijalni elementi su takođe uključeni u obezbeđivanje podrške preko ranog penzionisanja, obrazovanja odraslih i specifične pomoći oblastima sa manje povoljnim uslovima za poljoprivrednu proizvodnju⁵.

Tokom 80-ih godina, ZPP pretrpela je određene promene. EU je morala da se „bori“ sa viškom gotovo svih važnijih poljoprivrednih proizvoda, od kojih su neki izvoženi (uz pomoć subvencija), dok su drugi morali biti skladišteni ili uništeni u okviru EU. Ove mere su izazvale visoke budžetske troškove, dovele do poremećaja nekih svetskih tržišta, nisu uvek bile u interesu poljoprivrednika i postale su nepopularne kod potrošača i poreskih obveznika, pa je iz tih razloga Unija pristupila menjanju ove politike.

Reforma Zajedničke poljoprivredne politike

Ugovorom iz Mastihta, 1992. godine, dogovorene su značajne reforme, koje su uključivale smanjenje podrške cenama i pomoći poljoprivrednicima kroz direktna plaćanja. Uvedene su mere ruralnog razvoja kojima su poljoprivrednici ohrabreni za ekološki prihvatljiviju proizvodnju.

Promenom ciljeva ZPP ušlo se u novu fazu dogovora i 1999. godine usvojena je reforma pod nazivom „Agenda 2000“.⁶ Ovom reformom pojačano je usmeravanje poljoprivrednih proizvođača ka tržištu i prihvatanje ekološki bezbednog načina proizvodnje.

Na osnovu nove reforme iz 2003. godine poljoprivrednicima u EU je data potpuna sloboda u pogledu izbora proizvodnje, a subvencioniranje se

---

⁵ Aid to farmers in Less Favoured Areas (LFA) – www.europa.eu

⁶ Reform of the Common Agricultural Policy (CAP) – www.europa.eu

sprovodilo nezavisno od obima proizvodnje.⁷ Suština reforme je da su direktna plaćanja vezana za proizvodnju određenih kultura zamenjena plaćanjem po domaćinstvu. U novom sistemu direktnih plaćanja poštuje se očuvanje životne sredine, bezbednost hrane i način držanja životinja. Poljoprivrednici moraju da vode brigu o zemljištu, okolini i poštovanju evropskih standarda koji se odnose na ekologiju, bezbednost hrane, zdravlje i dobrobit životinja.

Nova ZPP dala je dobru osnovu razvoju organske proizvodnje, kao rešenju za sve izraženiju degradaciju zemljišta, pogoršanje kvaliteta hrane i vode, pretnju za zdravlje ljudi i ugrožavanje životne sredine. Osnovni cilj organske poljoprivrede je proizvodnja kvalitetne (visokonutritivne vrednosti) hrane, uz očuvanje ekosistema, održavanje i povećanje plodnosti zemljišta, korišćenje obnovljivih izvora energije i smanjenje svih oblika zagađenja koji su posledica poljoprivredne proizvodnje. U junu 2004. godine, Evropska komisija je usvojila „Evropski akcioni plan za organske proizvode i proizvodnju“⁸, čiji je cilj bio da olakša evidentni napredak organske proizvodnje u EU kroz primenu konkretnih mera. Daljom reformom ZPP i uspostavljanjem ruralnog razvoja kao njenog drugog stuba, organska proizvodnja je dobila još veći podsticaj jer su velika sredstva namenjena očuvanju zemljišta, zaštiti okoline i očuvanju biodiverziteta. Suštinski, organska poljoprivreda se savršeno uklapa u koncept održivog razvoja, koji se sve više potencira u EU.

ORGANSKA POLJOPRIVREDA U EU-15

U 2008. godini organska proizvodnja se odvijala na 7.6 miliona ha, što čini 4.3 % obradivih površina u EU sa porastom, u proseku za 7.4 % godišnje. Ova proizvodnja je zabeležila prosečan rast od čak 20% godišnje u „novim članicama“ EU. Organskom proizvodnjom bavilo se 2008. godine 197.000 proizvođača, što čini 1.4 % ukupnog broja farmi. Tražnja za organskom hranom na tržištu EU raste brzim tempom, mada u ukupnim troškovima za hranu još uvek čini samo 2 %⁹.

Promet organskih proizvoda konstantno raste i dostigao je 14.4 milijardi evra. Na četiri najveća evropska tržišta (Nemačka, Velika Britanija, Francuska i Italija) prosečan godišnji rast je impresivan i beleži 18 % u Francuskoj, 14 % u Nemačkoj, 12 % u Velikoj Britaniji i 9 % u Italiji u

---

⁷ "Putokaz" - Poljoprivredna politika Evropske Unije - www.fes.rs

⁸ Više na : http://ec.europa.eu/agriculture/organic/files/eu-policy/action-plan/working_doc_en.pdf

⁹ European Communities – Organic farming in Europe, 2005, dostupno na: www.europa.eu.int

periodu 2000-2008.¹⁰ Nekada su se organski proizvodi mogli naći uglavnom u specijalizovanim prodavnicama i na lokalnom tržištu, dok su danas dostupni na policama najvećih trgovinskih lanaca širom Evrope. Organski proizvodi imaju veće cene od onih proizvedenih konvencionalnim metodama, što je ranije sprečavalo širenje organske poljoprivrede. Danas, međutim, veliki broj kupaca je spreman da plati višu cenu u zamenu za bezbednost i kvalitet. Rastuća tražnja za organskim proizvodima je glavni faktor koji će verovatno ohrabriti proizvođače da se okrenu organskoj proizvodnji. Organska poljoprivreda je sigurno usmerena na budućnost zbog: uticaja na životnu sredinu, zdravlja ljudi, ali i ekonomskog prosperiteta.

2. ORGANSKA POLJOPRIVREDA U SRBIJI

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede Srbije, ukupna površina na kojoj su se primenjivale metode organske proizvodnje u 2009. godini iznosila je 2.875 ha, od čega se 488 ha vode kao sertifikovane površine, dok su ostale površine u periodu konverzije¹¹. Iako se obradive površine pod organskom proizvodnjom u poslednjih nekoliko godina uvećavaju po stopi od 20% na godišnjem nivou, njihov udeo u ukupnoj poljoprivrednoj površini je i dalje nizak.

Kao glavni zadaci razvoja organske proizvodnje u Srbiji, mogu se izdvojiti:

- povećanje površina pod organskom proizvodnjom;
- razvoj lokalnog tržišta organskim proizvodima;
- promocija izvoza organskih proizvoda;
- harmonizacija pravnog okvira koji definiše organsku proizvodnju sa

EU zakonodavstvom.

U Srbiji postoje uslovi za razvoj organske proizvodnje. Proteklih godina zbog nedostatka finansijskih sredstava, upotreba zaštitnih sredstava i mineralnih đubriva znatno je redukovana. Zemljište je u izvesnoj meri sačuvano, a nedostatak hranljivih materija mogao bi se nadoknaditi unošenjem organskog đubriva. Značajne površine se godinama ne obrađuju zbog loše zemljišne politike i nedostatka stimulativnih mera i to u ovom slučaju može biti prednost za Srbiju. I pored toga što organski metod proizvodnje regeneriše zemljište, obezbeđuje hranljive materije biljkama i stvara ukusan i visokokvalitetan proizvod, u Srbiji je samo oko 0,35 %

---

¹⁰ EC (Evropska komisija), Direktorat za poljoprivredu i ruralni razvoj, "Analize organskog sektora EU", str. 3

¹¹ www.minpolj.sr.gov.rs

ukupnih obradivih površina sertifikovano za organsku proizvodnju. U Srbiji postoji tražnja za nutritivno kvalitetnijom hranom, što se može zaključiti po sve brojnijim specijalizovanim prodavnicama. Domaćih proizvoda, međutim, nema dovoljno i uglavnom se uvoze.

U Evropi ima velikih poseda na kojima se organizuje organska proizvodnja hrane. Ipak, organskim proizvodima je potrebno daleko više nege i vremena, imajući u vidu da danas biljke nije lako sačuvati i odgajiti bez pomoći hemijskih sredstava. Zato je organska proizvodnja rešenje za poljoprivrednike sa malim zemljišnim posedom, koji čine većinu u Srbiji. Organski proizvodi "traže" veće angažovanje radne snage i posvećenost i to može biti prednost domaćih proizvođača, koji nisu u mogućnosti da se uključe u intenzivnu proizvodnju zbog nedostatka zemljišta, poljoprivredne mehanizacije i velikih ulaganja u hemijska sredstva za ishranu i zaštitu biljaka.

Domaći poljoprivrednici imaju gotovo sav potreban biorazgradivi materijal na sopstvenoj farmi i tako organska proizvodnja postaje posmatrano, na duže vreme, daleko isplativija. Istovremeno, čuva se plodnost zemljišta poštovanjem plodoređa i manjim prinosima koji ne iscrpljuju zemljište. Globalni efekti su poboljšanje zdravlja unošenjem kvalitetne hrane, uz očuvanje okoline.

3. Zakonska rešenja u Srbiji

Skupština Srbije usvojila je 7. maja 2011. godine Zakon o organskoj proizvodnji i organskim proizvodima, usklađen sa propisima EU¹². Zakon je počeo sa primenom 1. januara 2011. godine.

Ovim zakonom utvrđena je proizvodnja poljoprivrednih i drugih proizvoda metodama organske proizvodnje, prerada, skladištenje, transport, obeležavanje, deklarisanje i promet organskih proizvoda, izdavanje sertifikata i resertifikata za organske proizvode.

---

¹² Zakon o organskoj proizvodnji i organskim proizvodima, Službeni glasnik RS, broj 30/10, www.minpolj.sr.gov.rs

Ciljevi zakona su:

1. Uspostavljanje organske proizvodnje kao celovitog sistema upravljanja i proizvodnje hrane koji se bazira na ekološkoj praksi, visokom stepenu biološke raznovrsnosti (biodiverzitet), očuvanju prirodnih resursa i primeni visokih standarda o dobrobiti životinja i načina proizvodnje korišćenjem prirodnih supstanci i postupaka;
2. Uravnotežena biljna i stočarska proizvodnja koja uvažava prirodne sisteme i cikluse, održava i poboljšava plodnost i kvalitet zemljišta, kvalitet vode i vazduha;
3. Racionalno korišćenje energije i prirodnih resursa, kao što su zemljište, voda, organske materije i slično;
4. Proizvodnja različitih organskih poljoprivrednih proizvoda u skladu sa zahtevima potrošača za organskom hranom, uz primenu postupaka koji nisu štetni za zdravlje ljudi, biljaka, životinja i životnu sredinu u celini¹³.

U istoj oblasti doneta su brojni podzakonski akti¹⁴

U 2009. godini objavljena su dva Pravilnika u skladu sa regulativom EU: Uredba Saveta¹⁵ i Uredba Komisije¹⁶.

Novi Zakon u odnosu na prethodni uvodi neke novine, naročito kad se radi o sertifikaciji. Sertifikacija se poverava zasebnim organizacijama, a Ministarstvo poljoprivrede i trgovine daje ovlašćenja za obavljanje tog posla, vodi registar organske proizvodnje, obavlja inspekciju sertifikacionih tela i predlaže mere za razvoj organske poljoprivrede. Zakonom je propisano da se organska proizvodnja zasniva na prirodnim procesima i upotrebi organskih i prirodnih mineralnih materija, bez upotrebe sredstava hemijsko – sintetičkog porekla. U organskoj proizvodnji se ne mogu koristiti genetski modifikovani organizmi. Materijal za reprodukciju (seme, sadni materijal, jaja, matice i sl.), koji se primenjuje u organskoj proizvodnji, mora biti proizveden

---

¹³ Zakon o organskoj proizvodnji i organskim proizvodima, dostupno na : www.minpolj.sr.gov.rs

¹⁴ Vid. vise na: <http://www.regulativa.me/naslovi/37706-Pravilnik-o-izgledu-oznake-i-nacionalnog-znaka-organskih-proizvoda>

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:189:0001:0023:EN:PDF>

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:250:0001:0084:EN:PDF>

metodama organske proizvodnje, izuzev u slučajevima kada ga nije moguće nabaviti na tržištu, kada se proizvodnja sprovodi u naučnoistraživačke svrhe i u periodu konverzije. Period konverzije je vreme u kome se prelazi sa konvencionalne na organsku proizvodnju.

Osnovni uslovi za zasnivanje organske proizvodnje su:

- Prostorna izolacija zemljišta, stočarskih farmi i preradnih kapaciteta od mogućih izvora zagađenja;
- Nezagađeno zemljište sa sadržajem štetnih materija ispod maksimalnih dozvoljenih količina;
- Propisani kvalitet vode za navodnjavanje i minimalna zagađenost vazduha na proizvodnom području.

Ukoliko su ispunjeni polazni uslovi zemljišne parcele se mogu uključiti u organsku proizvodnju odmah ako u poslednje dve godine nisu korišćene ili su korišćene bez upotrebe hemijsko – sintetičkih sredstava. Za višegodišnje zasade period konverzije je tri godine. Nakon isteka prelaznog perioda od dve odnosno tri godine, tokom koga se ne koriste nedozvoljena sredstva, zemljišne parcele se mogu koristiti za organsku proizvodnju.

Da bi se organski proizvodi i njihovi proizvođači razlikovali od ostalih, da bi mogli da ostvaruju prava na određena podsticajna sredstva i da bi potrošači bili zaštićeni, neophodna je sertifikacija organske proizvodnje. Sertifikacija organske poljoprivrede je sertifikacija metoda proizvodnje. Sertifikat odnosno resertifikat izdaje sertifikaciona kuća, odnosno privredno društvo ili pravno lice koje ispunjava odgovarajuće uslove. Ovlašćena organizacija koja vrši sertifikaciju mora biti nezavisno telo. Spisak ovlašćenih organizacija objavljuje se u Službenom glasniku RS. Obeležavanje je možda najvažniji korak u procesu sertifikacije, koji praktično treba da odvoji organske od neorganskih proizvoda i da sadrži podatke o proizvodu na osnovu kojih kupac može da zna da kupuje organski proizvod¹⁷. Na etiketi svih organskih proizvoda je obavezna oznaka „ORGANSKI PROIZVOD“, kod ovlašćene organizacije i nacionalni znak. Proizvodi iz perioda konverzije se obeležavaju oznakom „PROIZVOD IZ PERIODA KONVERZIJE“.

4. Subvencije za razvoj organske proizvodnje u Srbiji

¹⁷ Inspekcija i sertifikacija organske proizvodnje – www.terras.org.rs

Poljoprivrednici u Srbiji, koji žele da se bave organskom proizvodnjom, moraju unapred da procene moguće rizike i načine za njihovo ublažavanje ili prevazilaženje. Organskim metodama se ne mogu postići prinosi srazmerni onim u konvencionalnoj poljoprivredi. Prinosi padaju zbog redukovane prihrane i nižeg nivoa zaštite od bolesti i štetočina. Cene organskih proizvoda su više na tržištu, ali je pitanje da li visina cene može da nadoknadi gubitak nastao smanjenjem obima proizvodnje. Drugo je pitanje da li na domaćem tržištu ima dovoljno platežno sposobnih kupaca za organske proizvode, imajući u vidu činjenicu da se za sada domaći organski proizvodi izvoze u neznatnim količinama. Poljoprivredni proizvođači u EU pri preorijentaciji na organsku proizvodnju mogu da računaju i na različite subvencije i druge vidove podrške. U Srbiji pravo na korišćenje podsticajnih sredstava imaju fizička lica - nosioci registrovanog porodičnog komercijalnog poljoprivrednog gazdinstava, privredna društva, zemljoradničke zadruge, proizvođači kooperanti (lica sa kojima su proizvođači koji se bave organskom produkcijom, zaključili ugovor o saradnji) i vaspitno - obrazovne ustanove¹⁸. Visina subvencija zavisi od toga da li je proizvod sertifikovan kao organski ili se nalazi u periodu konverzije, dalje zavisi od vrste proizvodnje (ratarska, voćarska, vinogradarska, stočarska).

ZAKLJUČAK

Primenom pesticida i veštačkih đubriva povećana je produktivnost u poljoprivredi, ali su istovremeno cene poljoprivrednih proizvoda padale, a viškovi nekada morali da budu uništeni. Uništavanje je Unija pravdala visokim troškovima transporta ukoliko bi se hrana slala u dobrotvorne svrhe. Na taj način je profitirala hemijska industrija na račun kvaliteta zemljišta i hrane i zarada poljoprivrednika, a u pojedinim delovima sveta glad je i dalje odnosila živote.

Potrošačima se danas uglavnom nudi nutritivno siromašna i na prvi pogled jeftina hrana. Istovremeno, poljoprivrednici uz sve veće prinose ostvaruju sve manju dobit, koja se preliiva u druge privredne grane. Rešenje treba tražiti u usklađivanju razvoja poljoprivredne proizvodnje, potreba ljudi i očuvanju životne sredine, odnosno, održivom ruralnom razvoju.

Organska proizvodnja može biti dobar generator i ukupnog ruralnog razvoja, metod održivog razvoja i pretpostavka bavljenja ruralnim turizmom. Uz niz prednosti koje organska poljoprivreda očigledno pruža, treba imati u

---

¹⁸ www.minpolj.sr.gov.rs

vidu i prepreke. One su najizraženije u periodu konverzije. Tada proizvođač gubi deo prinosa i prihoda, a svoje proizvode ne može da označi i proda kao organske. Organska poljoprivreda ima za cilj da bude raznolika, održiva i konkurentna. Pored proizvodnje kvalitetne hrane, ona brine o selu i može biti ključni faktor vitalnosti ruralnih oblasti. Međutim, bez podrške potrošača, poreskih obveznika i društva u celini, poljoprivreda ne može da spreči degradaciju zemljišta i prirodne sredine, gubitak radno sposobnog stanovništva i narušavanje socijalne strukture ruralnih oblasti.

Ozbiljnijim pristupom moglo bi se značajnije doprineti širenju ove proizvodnje i poboljšanju života u ruralnim oblastima. Prirodni resursi bi se optimalno koristili, povećala bi se proizvodnja u lokalnim zajednicama i donekle ujednačio razvoj regiona sa dominantnom poljoprivrednom proizvodnjom. Treba imati u vidu i da se efekti organske proizvodnje mogu sagledati samo dugoročno.

Naša zemlja je sa svojim poljoprivredno-prehrambenim proizvodima u velikoj meri orijentisana na tržište evropskih zemalja. Naša šansa je da domaćim organskim proizvodima polako osvajamo to tržište. Za to je potrebna zakonski uređena i kontrolisana proizvodnja, uz dobro osmišljen zajednički nastup na stranom tržištu. Kakva će biti budućnost ovog načina poljoprivredne proizvodnje u Srbiji pitanje je na koje je jako teško dati odgovor. Na nivou države to je stvar strategije razvoja, a na nivou proizvođača to je stvar koja je lična odluka. Uslove za razvoj organske poljoprivrede imamo. Tehnologije proizvodnje su poznate i neophodno je samo stalnim edukovanjem uputiti zainteresovane proizvođače u ovaj način poljoprivredne proizvodnje.

Irena Kaljević Zimonja
Nemanja Petrović
Mr Jelena Vukadinović

Organic production in the European Union and Serbia

Increasing consumer awareness of food safety and environmental protection in recent years contributed to the increase in organic agriculture production. Organic production should be seen as apart of sustainable agro system, which provides an alternative to traditional agricultural production. The European Union has designated the sustainability of agriculture while protecting the natural environment as a main objective of the present Common Agricultural Policy of the Union. Serbia has clearly showed that promotes the harmonization of this area with the EU regulations legislating a new law in this area.

Key words: *Organic production, common agriculture policy, European Union, organic agriculture production in Serbia.*